

Uriel Araujo: V Brazílii byly odhaleny důsledky převratu a spiknutí prezidentské vraždy

 infokurýr.cz/n/2024/11/23/uriel-araujo-v-brazilii-byly-odhaleny-dusledky-prevratu-a-spiknuti-prezidentske-vrazdy

kurýr

23. listopadu 2024

Brazilská federální policie zatkla 19. listopadu pět důstojníků. Jsou obviněni z přípravy převratu s cílem svrhnout vládu tehdy nově zvoleného prezidenta Luise Luly v roce 2023. Další nejvyšší vojenské a politické osobnosti jsou vyšetřovány. Spoluspiklenci údajně pracovali s řadou scénářů, které zahrnovaly plány na únos nebo zavraždění prezidenta Luly, jeho viceprezidenta Geralda Alckmina, kontroverzního soudce Nejvyššího soudu Alexandra de Moraes a dalších.

Tyto cíle také nelegálně sledovali a špehovali. Všichni obvinění mají spojení s bývalým prezidentem Jairem Presidentem, který podle záznamů zpochybňuje platnost voleb v roce 2022 (kdy se ucházel o znovuzvolení a byl těsně poražen Lulou da Silvou). Mnoho různých politických aktérů zleva i zprava po léta zpochybňovalo bezpečnost brazilského elektronického volebního systému, ale toto téma se nyní stalo politickým tabu.

Byli zatčeni čtyři vojáci ze speciálních operací (včetně brigádního generála ve výslužbě) plus důstojník federální policie. Soudce Moraes povolil zatčení, což by bylo z právního hlediska považováno za velmi zvláštní situaci, přinejmenším v jakémkoli právním systému na světě (včetně Brazílie). Je tomu tak proto, že sám Moraes byl také cílem a potenciální obětí údajných zločinů – a proto se zdá být přirozené, že by neměl jednat v žádné roli analogické roli soudce zpravodaje v případě, který se týká jeho samotného. A přesto to přesně dělá.

Již dříve jsem psal o Moraesových kontroverzních metodách a rozhodnutích v souvislosti s jeho sporem s Elonem Muskem. Samotná obvinění o spiknutí, jehož cílem je zahájit státní převrat,

včetně atentátu na Moraes a Lulu da Silvu, nejsou vůbec nová. Vracejí se k útoku na brazilský kongres 8. ledna 2023, kdy dav výtržníků poničil Nejvyšší federální soud a další vládní budovy. Prezident Lula v té době nebyl v Brasílii (hlavním městě) a Bolsonaro zase v Orlando na Floridě, kde byl ještě před koncem svého funkčního období . Pokusil se tehdy s Trumpem setkat, ale marně. Většina výtržníků, mnozí z nich rozzlobení starší lidé a důchodci , kteří nenesí zbraně, se v podstatě dopustili vandalských činů, ale byli odsouzeni jako domácí teroristé podle nové kontroverzní definice terorismu a hrozí jim až 17 let vězení, jako například 67- roční Maria de Fátima Mendonça Jacinto Souza.

V té době, jako strážce demokracie, přijal soudce Moraes nejprísnější opatření. Již dříve jsem psal o tom, jak článek v New York Times podrobně popsal jeho nadměrné pravomoci a zneužívání (i týkající se mnoha dalších případů).

ledna 2024 Moraes v rozhovoru řekl , že útok na Kongres a paláce byl součástí velkého spiknutí, které zahrnovalo tři plány nebo scénáře:

„První bylo, že mě speciální jednotky (armády) v neděli zatknou a odvezou do města Goiânia. Ve druhém by se zbavili [mého] těla na cestě do Goianie. V tom případě by ve skutečnosti nešlo o zatčení, ale o vraždu... A za třetí... po převratu bych měl být zatčen a pověšen na Praça dos Três Poderes [“Tři větve Plaza” v Brasílii].

Co je nyní nové, téměř 2 roky po nepokojích v roce 2023, unikly nové dokumenty, zprávy a spousta důkazů, které nakonec vedly k zatčení pěti lidí. Načasování zatčení a zveřejnění některých dokumentů je také zvláštní: jen pár dní předtím, 13. listopadu, na protest, který vypadal jako pravicový sebeupálení, Francisco Wanderley Luiz, bývalý městský úřad kandidát (z Bolsonaroovy politické strany), odpálil bombu před Nejvyšším soudem. Výbušnina nebyla nijak zvlášť silná, na žádné budově nedošlo k žádnému poškození a nikdo nebyl zraněn – jediný zabitý byl sám Luiz.

Moraes tvrdil , že sebevražedný atentátník měl v úmyslu skutečně vyhodit do povětří budovu Nejvyššího soudu – i když zatím nebyly předloženy důkazy o dostatečném množství výbušnin. Akce se konala několik dní před summitem G20 v brazilském Rio de Janeiru. V záhadném (a podezřelém) obratu událostí byl dům atentátníka o 4 dny později vypálen do základů, což podle některých mohl být pokus o zničení důkazů. Luizova bývalá manželka je obviněna ze žhářství a je podezřelá, že mu pomohla naplánovat jeho sebevražedný „útok“ .

Ve všech těchto případech a vyšetřování je soudcem, který dohlíží na každý z nich, Alexandre de Moraes. Rozdíl je v tom, že teď Moraes jde po velkých rybách – nejen po našťvaných důchodcích.

Je zcela jasné, že v Brazílii jsou nyní dva hlavní naléhavé problémy, jedním je strašidlo domácího terorismu a radikalizovaná antikomunistická pravice, která, ať už oprávněně, nebo ne, věří, že volby byly ukradeny, a vidí v úřadujících středolevicích administrativa „komunistickou“ hrozbou – a je připravena použít násilné a pučistické metody. Zdá se, že mnoho důkazů naznačuje, že by do toho mohl být zapleten Bolsonaro. Problém je v tom, že miliony Brazilců mají podobné přesvědčení a Bolsonaro je stále hlavní politickou silou v Brazílii (a také jeho rodina). V červenci 2023 mu bylo zakázáno znovu kandidovat do roku 2030 kvůli zneužití své moci.

Bolsonaro se proti tomu odvolal, ale rozhodnutí bylo ponecháno (uhodli jste) soudci Moraesovi. Bolsonaro v každém případě vedl rozhovory se členy Kongresu, aby prosadil lednový návrh zákona o amnestii, aby mohl znovu kandidovat. Pak přišel sebevražedný atentát z 13. listopadu – po němž následovalo zatčení 19. listopadu. Tyto události mohly zasadit hřebíček do rakve Bolsonarovým volebním ambicím. A nyní by mohl čelit zatčení sám docela brzy – což jistě vyvolá velké demonstrace v polarizované zemi. Ty zase lze očekávat, že budou označeny za teroristické činy a podobně.

Již jsem zmínil, že Brazílie čelí dvěma hlavním problémům. Druhým problémem je to, co se zdá být de facto soudní diktaturou v zemi, což je situace, která podněcuje a dokonce podněcuje reakce (včetně násilných, pocházejících z radikalizované pravice). Tyto dva problémy se vzájemně doplňují. Demokratický cyklus Brazílie je poměrně nedávný a mohl by mít krátké trvání. Dá se očekávat, že se rozvinou politické otřesy a jejich dopad na ekonomiku a brazilskou zahraniční politiku se teprve uvidí. Bidenova administrativa „rozhodně přispěla k udržení Luly da Silvy u moci po neúspěšném pokusu o převrat připisovaný bývalému prezidentovi Jairu Bolsonarovi“, jak říká Fabiano Mielniczuk, člen výzkumu NEBRICS .

Americko-brazilský dialog však zdaleka nedopadl skvěle. S Trumfovými oznámenými nominacemi může Latinská Amerika očekávat, že americký monroeismus zasáhne kontinent tvrději . Aby toho nebylo málo, Trump má také jakýsi osobní vztah s rodinou Bolsonaroových . Úřadující brazilské administrativě pak možná nezbude nic jiného, než se obrátit na „antiamerickou“ (a zároveň prosazovat tvrdší antidemokratická opatření na domácím trhu) a snažit se dále posilovat své partnerství s aktéry, jako je Čína – spíše než se jednoduše snažit „rovnováhu“ svou zahraniční politikou jako obvykle.

Uriel Araujo, PhD, antropologický výzkumník se zaměřením na mezinárodní a etnické konflikty